

ILUZII MAJORE IN POLITICA SOCIALA DIN MINERIT

*Dr. Vasile Ciocodeică, lector universitar
Universitatea din Petroșani (România)*

În primele luni ale anului 1990 a devenit evident, chiar pentru observatorii mai neavizați ai realității, că aproape toate categoriile socioprofesionale ale societății sunt victima unei iluzii majore: aceea a posibilității de a obține totul, în sensul de a-și apropia avantajele și a evita dezavantajele ambelor sisteme: capitalist și socialist.

Politica socială impusă de entuziasmul colectivității și promovată de noua guvernare a fost una reparatorie. Ca urmare, în primele șase luni de după revoluție a avut loc o creștere importantă a standardului de viață a populației. Nu s-au luat însă în considerare posibilitățile de perspectivă ale economiei și, în consecință, capacitatea menținerii acestui standard de viață ¹.

Cu referire doar la muncă asemenea măsuri reparatorii au vizat:

- programul de lucru care fusese în multe cazuri excesiv, nerespectând perioadele legale de odihnă;
- plata muncii efectuate, atât plata pentru munci suplimentare neplătite anterior, cât și a plății corespunzătoare pentru munca efectuată;
- facilitarea mobilității teritoriale prin acordarea dreptului de transfer care fusese drastic limitat anterior;
- permisiunea mobilității (prin promovare) pentru categoriile unde promovarea fusese blocată;
- pentru un număr limitat de situații s-a creat posibilitatea neîngrădită de angajare în sectoare ori localități unde fusese limitată, spre exemplu angajarea masivă a femeilor în zone industriale bazate pe industrii prioritare "masculine";
- în fine, s-au produs corecturi în posibilitățile de pregătire profesională medie și superioară, prin crearea de noi unități, profile și specializări ale învățământului ca și prin schimbarea ponderii diferitelor profile în care se putea realiza pregătirea profesională.

Dacă în prima fază a existat un consens privitor la multele și realele nedreptăți ale perioadei precedente, care se cereau în mod legitim corectate, nu s-au conștientizat condițiile unei situații cu totul noi și a mentalității necesare acesteia.

Este suficient să menționăm simptomul exagerării revendicărilor care era contradictoriu economiei de piață. Un exemplu îl reprezintă

programul de lucru redus la cinci zile și, în multe ramuri, la un număr diminuat de ore de muncă pe zi. Astfel s-a ajuns ca săptămâna de lucru să devină în medie de 36-38 de ore în România, în timp ce în țările parcurgând aceeași fază a dezvoltării economice a fost ori este încă mult mai mare.

Asemenea exagerări au mai vizat și coborârea excesivă a vârstei de pensionare, ajungându-se azi ca la 2 oameni activi să le corespundă un pensionar, neînțelegerea și neadmiterea relației dintre performanțele economice și veniturile acordate, ș.a.m.d.p.

În primele luni ale perioadei postrevoluționare solicitările unor asemenea măsuri au fost marcate de oarecare spontaneitate, în sensul că ele proveneau de la anumite grupuri de inițiativă, deseori constituite ad-hoc, ori de la forme incipiente de organizare sindicală. Ulterior, tendința a dobândit un caracter sistematic și a devenit o modalitate predilectă a acțiunii unor sindicate care și-au legat credibilitatea și popularitatea de promovare a unor asemenea revendicări.

Asemenea mentalități s-au manifestat deosebit de pregnant în câteva domenii de activitate, între aceste domenii de activitate, mineritul și-a dobândit o poziție de lider, devenind în conștiința publică un simbol de gândire și acțiune pe care de cele mai multe ori majoritatea celorlalte categorii de populație l-au considerat blamabil.

Predilecția minerilor de a apare drept lideri de o anumită manieră ai opiniei și acțiunii nu este un fenomen singular, specific românesc, ea are un caracter internațional. Chiar dacă nu în forma spectaculoasă a deplasărilor masive în capitală, tendința de a impune o concepție și o conduită a caracterizat și pe minerii din Bulgaria, Germania sau din bazinele rusești Vorkuta și Donbas.

Referitor la concepția și conduita amintită, prezentăm câteva **explicații** ale fenomenului:

1. Mineritul are particularități clare în raport cu alte activități economice care conduc în mod obiectiv la o anumită manieră de abordare a problematicii economico-sociale. Aceste particularități sunt:

- zăcămintele care fac obiectul extracției și valorificării sunt, deocamdată, în exclusivitate proprietate a statului;
- produsele miniere sunt în general de importanță

- strategică națională;
- caracterul lor epuizabil reclamă o strategie specială a exploatării și valorificării;
- ponderea mare a muncii vii utilizate (38-40%) și calitatea specifică a factorului uman utilizat;
- specificul foarte pronunțat (din punct-de vedere tehnic și economic) al eventualei restrângeri a utilizării capacităților face imposibilă, dificilă și costisitoare o asemenea eventualitate;
- în aproape toate țările mineritul beneficiază de subvenționare de la stat, iar majoritatea fondurilor sunt angajate de guvern.

Asemenea caracteristici determină, în mod obiectiv, ca modul în care este concepută activitatea și destinul ei să difere substanțial de aceea din industria electrotehnică ori textilă.

2. Fiind un "detașament" de bază al muncitorimii, un segment al ei care lucrează într-o industrie "grea", "de bază", o ramură start a economiei, minerii au fost mai expuși mitului "rolului conducător al clasei muncitoare în societate" și au fost în și mai mare măsură convinși de aceasta decât alte segmente ale populației active.

3. Caracteristicile domeniului imprimă și caracteristicile forței de muncă utilizate în cadrul său; în raport cu industriile "de vârf, forța de muncă în minerit este mai multă dar cu pregătire școlară și profesională în medie mai redusă, mai direct spus, minerii sunt în comparație chiar cu muncitorii din alte ramuri "mai simpli", ceea ce se vede și în modul lor de a gândi și a acționa.

4. În consecința explicațiilor anterioare este ușor de înțeles că mineritul "se simte al statului" pe care îl consideră unic responsabil pentru soarta sa. Și în celelalte domenii de activitate schimbările de mentalitate se produc greu, prima tendință fiind să ceară guvernului rezolvarea problemelor cu care se confruntă întreprinderile. Totuși, în celelalte ramuri

începe să intervină și convingerea că în economia de piață trebuie să gândim și să facem altfel și chiar altceva, că devine important să te bazezi pe tine și nu doar să aștepti ca "puterea" (guvern, parlament, președinte, minister, departament, prefect, etc.) să-ți rezolve problemele.

În minerit însă, asemenea schimbare de concepție este redusă chiar la unele nivele de conducere, în timp ce la nivelul masei ea nu există nici în formă incipientă,

5. O contribuție specială la menținerea unei mentalități rigide și provenind din vechile realități economico-sociale, de frânare a procesului de schimbare a mentalităților față de muncă în conformitate cu cerințele economiei de piață, au avut-o structurile sindicale din minerit, în special cele din Valea Jiului.

Liderii de sindicat au monopolizat inițiativa și acțiunea sindicală prin mecanismul unor revendicări succesive, în cascadă, a căror îndeplinire legitimă în ochii membrilor de sindicat calitatea lor de lideri.

A lipsit perspectiva holistică. A lua în considerare numai o roată dințată (un singur individ sau grup) înseamnă a avea o perspectivă prea îngustă asupra sistemului social. Acel lider sindical care nu urmărește decât să umple cu bani buzunarele sindicaliştilor săi neglijează câțiva factori foarte importanți. El trebuie să-și lărgescă perspectiva și să aibă în vedere un sistem social mai larg, ținând seama de efectele grevei asupra comunității, de nevoia de a dobândi sprijin extern în favoarea revendicărilor membrilor formațiunii sale sindicale, de viabilitatea economică a firmei, precum și de consecințele inflației pe termen mai lung.